

Varg och ved

Du är ute på en promenad i en mellanskånsk skog. Plötsligt får du syn på en kraftig hund, men vänta är det en hund? Nej det måste vara en varg! Adrenalinet höjs! Så stannar den och lyfter på benet. Du ser samtidigt att öronen är långa och spetsiga. Den är vit runt ögonen och en bit ovanför. Då vet du att det *inte* är en varg (åtminstone om du är påläst).

Varg eller hund

Många hundar påminner till utseendet om vargen, men det finns vissa tydliga skillnader, berättade Bertil Nilsson (biolog, jägare och rovdjurshandläggare) från Länsstyrelsen. Han har bl a till uppgift att besiktiga tamdjur som kan ha angripits av rovdjur. Ett femtiotal medlemmar i Skånes Skogs- och Betesvårdsförening lyssnade aktivt och intresserat.

Under en period sommaren och hösten 2013 anmäldes många angrepp i Skåne. Det ledde till en tidvis hätsk debatt i media. Riksdagen har bestämt att vi ska ha rovdjur: kungsörn, lodjur, varg, björn och järv, ”så är det bara”. Vandringsvargar kommer alltid att finnas i Skåne oberoende av riksdagsbeslut.

Vår nordiska varg (som här avses) är mer högbent och större än hunden. Öronen är ganska korta och breda. Svansen hänger oftast rakt ner. Varg kan vara vit eller ljus runt munnen och bakåt mot kinderna men aldrig över ögonhöjd. De flesta har en svart svanspets och en sk violfläck vid svansens början på ryggen.

Den går inte omkring och pinkar som hundar gör. En uppmärksam hund rullar ofta upp svansen mot ryggen medan - viktigt kännetecken - den på vargen hänger ner (sabelform). Vargen går sällan som en hund utan travar.

Stora revir och starkt revirhävdande

Vargen rör sig över mycket stora ytor. Reviren är omfattande, för att inte säga enorma; från 100 till 150 000 ha. I Värmland finns de flesta svenska vargarna. Där finns det i princip inte plats för några nya vargrevir, menade Bertil Nilsson. Om en varg försöker ta över ett redan upptaget revir kommer en av dem att dödas.

Av fem till sex valpar per kull överlever hela 70 procent efter sju månader. Då säger det sig själv att det blir trångt om utrymmet. Därför tvingas ungvargar att ge sig ifrån sin födelseplats.

Spåren förväxlas ofta med stor hund

Spårbilder skickas ofta till Länsstyrelsen, men de allra flesta härrör från andra djur. Vanligen är det hund. Om de som skickar in bilder först hade kontrollerat och mätt upp storlek och klomärken ordentligt hade mycket tid sparats. Många tar t.o.m. fel på vildsvin.

Vargens klomärken är både längre och kraftigare än efter en stor hund. Det främre fotspåret är betydligt större än det bakre. Längden är ca elva cm och bredden ca tio cm på de främre; åtta respektive sju cm på de bakre på en vuxen varg.

Spårningen är inte alldeles enkel i Skåne. Våra väderförhållanden med regn och blåst gör att de

snabbt förstörs. Fågel och räv hinner ofta äta mycket på det döda djuret innan det upptäcks. Därigenom förstörs också viktiga spår. För att undersöka om det är varg försöker man följa spåren ca tre kilometer, något som kan vara ogörligt. Ingen av de vargar som varit nere i Skåne har haft GPS-halsband. Enbart ett tiotal sådana finns i Sverige. Därför får besiktningen bli avgörande. På försök gör man nu en individuell bestämning på saliv för att kunna skilja på varg och hund.

Vargen försöker först stoppa sitt byte genom fasta bett i frambenen av kroppen; frambenen och sedan i strupen. Hunden biter ofta i strupe eller bakben och bakrygg. Den byter dessutom ofta grepp.

Lodjuret ger sig t ex på strupen direkt. Under vintern kan vuxna rådjur bli tagna av räv. De betten kan misstagas för hagelskott.

Alla hundraser stammar från varg

En holländsk varghund, saarlooswolfhond, som så sent som 1981 erkändes som ras internationellt, är till 75 procent schäfer och 25 procent varg. Sedan 30-talet avlades den för att förbättra de genetiska defekterna hos schäferna. Rasen förekommer dock (kanske lyckligtvis) knappast utanför sitt hemland men finns i Sverige. Den påminner om varg till utseendet, är självständig och misstänksam mot främlingar; reagerar med flyktbeteende i okända situationer. Den kan vara ljusare än våra nordiska vargar (och med 75 procent hund i sig kan vi antagligen se den både gå och lyfta på benet). Till skillnad från varg hoppar hundar över elstängsel. Om det även gäller den holländska varghunden förmåler inte historien.

Planen är egentligen endast ett byte

Vargen slår vanligen enbart ett djur vid jakttillfället. Hur stämmer då detta överens med medias förfärliga bilder på ett stort antal döda får i våra trakter? Bertil Nilsson förklarar att detta överskottsdödande handlar om mängd och rörelse. Fårens flykt väcker vargens jaktinstinkt. Så länge bytena/fåren förtvivlat springer runt i en hage jagar vargen dem och dödar långt fler än den kan äta. Djur i det fria hinner försvinna och när vargen inte längre ser flyktande djur ägnar den sig åt sitt byte.

Varg - en känslig fråga

Trots att Länsstyrelsen haft välbesökta informationsträffar om varg under hösten, var intresset stort att få veta mer. Ett par av medlemmarnas fårbesättningar hade drabbats av omfattande vargangrepp. Någon även av lösspringande jakthundar (se foton). Hundangrepp är troligen betydligt vanligare men väcker av någon anledning inte samma skräck och avsky.

Exakt samma problem, frågor och farhågor finns i Danmark och Tyskland, där det också finns stora vargrevir. Minst 20 sådana i Tyskland varav ett så nära tät bebyggelse som tio mil söder om Hamburg! Vi är inte ensamma om det kan vara till tröst.

Träd och trä

Efter alla varg- och hundangrepp fick vi en historisk exposé över trädets användning över tid av Södras produktionschef Lars Mattsson. Vi blev påmind om hur användandet och hanterandet har varierat: hyddor, hus, båtar, försvarsanläggningar, redskap, värme, mat. Små bysågverk, pappersbruk, massabruk, skogsenergi och lövsågverk etc.

Cellulosabruken är för närvarande de som genererar pengar för Södra. Hygienpappret (tissue) växer hela tiden, medan tidningspapper (finpapper) i princip halverats. Wellpapper ökar liksom vissa slags andra specialpapper. Ren cellulosa används bl a i framställningen av textilfibrer. Försök pågår med bok och asp, sedan björkbarken visats sig vara för grov och dyr att hantera i en sådan process. Mycket av detta är dock beroende av priset på bomull. I dag är det likvärdigt och därmed möjligt.

Skogsbränsle

Mats Persson från Hushållningssällskapet talade om skogsbränsle men inledde med att HS firar 200

år i år. Skogen fanns med som en del i HS rådgivning de första hundra åren men försvann sedan. I Skåne återkom den år 2011. De egna skogsmarkerna är på 1400 ha; skötseln av privatägda skogar 4000 ha och 1000 ha hanteras via landsbygdsrådgivning.

En fjärdedel av energiförbrukningen i Sverige kommer från skogen. Merparten är biprodukter från skogsindustrin: toppar, grenar, bark, kutterspån etc. Skogsbränslet är nära nog koldioxidneutralt. Dock drar alla transporter ner resultatet. Vid slutet av genomgången gav Mats skogsbränslet en trevlig personlig touch, då han berättade hur han själv gör. Här sammanfattningsvis och utan detaljer: Samlar barrgrot längs hyggena. Samlar lövgrot på nästan allt. Klipper klenare löv/barr med en Ponsse Dual. Energigallarar med vanlig skördare vid enklare material.

Nya energianläggningar byggs

Eftermiddagen tillbringades på Örtoftaverket som hör till Krafringen. Ett bibränsleeldat kraftverk (inga sopor eldas här) som ska producera motsvarande halva behovet fjärrvärme åt Eslöv, Lund och Lomma. Dessutom årsbehovet av el i Eslöv. Vid besöket i november var det fortfarande under byggnad men ska vara i full drift i april 2014, berättade projektchefen Richard Bengtsson.

Pannan eldas med skogsbränsle (beräknat 200 000 ton/år), returträ (70 000 ton/år) och torv (40 000 ton/år). Torven tillsätts för att undvika korrosion i pannans varmaste delar. . Leveranserna är sedan länge säkrade lokalt och regionalt.

Fotona visar stockarnas planerade väg till förbränning. När verket står klart kommer 50 personer att arbeta där förutom arbetstillfällena inom skogs- och transportsektorn.

Lena Lannerheim